

Saarna Valtiotieteellisen tiedekunnan promootiojumalanpalveluksessa 27.5.2016
Helsingin tuomiokirkossa klo 13.30 – kirkkoherra, asessori Teemu Laajasalo

Salattu Jumala (Joh. 3:1-15)

Arvoisa akateeminen juhlaväki, Ärade, högt lärda församling, Dear scholarly listeners,

lähes päivälleen kaksi kuukautta sitten, lauantai-iltana 26. maaliskuuta, Pohjois-Pohjanmaalla Ylivieskassa syttyi kirkko palamaan. Palo oli dramaattinen – nopea ja raju. Palokunta oli paikalla minuutin jälkeen ensimmäisestä ilmoituksesta, mitään ei ollut tehtävissä.

Ihmisiä kerääntyi ulos katsomaan järkyttyneenä vuonna 1786 rakennetun kirkon sortumista ja sen tornin kaatumista. Yksi katsoi omaa rippikirkkoaan, toinen vanhempiansa hautajaiskirkkoa ja kolmas muisteli vuosien takaisia leikkejä kirkon portailla.

Branden var dramatisk också med tanke på tidpunkten – tänk vilken djup symbolik som är förborgad i det faktum att tre timmar före den största högtiden i kyrkoåret, påsknattens mässa, så brinner kyrkan.

Palo oli nopea ja raju. Mutta nopea ja raju oli myös palon syyn selvittely ja ennen kaikkea arvuuttelu. Yhteiskunnallinen analyysi alkoi heti. Johtuiko tämä tuhotyö pääsiäisajasta? Halusiko joku häpäistä kirkkoa juuri ylösnousemusjuhlan alla? Oliko kyseessä yleisempi reaktio tai väliinpitämättömyys instituutioita kohtaan? Johtuiko tämä tuhotyö maahanmuuttajista, oliko tämä uskontojen sodan alku? Vai oliko syynä kostoisku pakolaismyönteisiä lausuntoja antaneelle arkkipiispalle? Valitettavasti lausuntoja ei kuunneltu akatemian edustajilta vaan monenmoisilta nettihuutelijoilta.

Afterwards it became evident that the man who burned the church was not a satanist, a terrorist or a fascist after all. According to newsreports the arsonist was a youngish, mentally unstable man, who had suffered a divorce and and lost the custody of his small children in the court of law.

xxx

Tämä sali on täynnä Suomen viisainta ja oppineinta joukkoa yhteiskunnallisen analyysin suhteen. Siksi onkin syytä kysyä, miksi juuri kirkonpoltto loukkaa järjestystä? Miksi tässä kovin kirkosta vieraantuneessa ajassa palava kirkko pysäyttää? Miksi talkooporukat ympäri maan ovat hetkessä valmiina rakentamaan uutta kirkkoa? Miksi näyttää olevan aivan eri asia, jos joku vanha talo palaa verrattuna siihen, että nimenomaisesti kirkko palaa? Mitä siinä surraan kun surraan?

Palava kirkko tuntuu pahalta. Me emme katso sitä pelkästään museoviraston suojelemana rakennuksena, kauniin vuosisataisen taiteen säilytyspaikkana, emme pelkästään paikkana,

jossa istuimme lapsena mummon kanssa joulukirkossa – me katsomme kirkkoa jonain sellaisena selittämättömänä paikkana, jossa edellisten lisäksi on läsnä Pyhyys, Toiseus ja Vieraus. Usein niin, että nämä sanat pakenevat määrittelyjämme, emme kykene erittelemään niiden viittaavuutta, mutta silti joku erityinen pitoisuus on olemassa – joka siis määrittää taloa.

xxx

Tämä viikko juhlistaa paitsi Valtiotieteellisen tiedekunnan promootiojuhlaa myös Kolminaisuuden päivää. Alttarilla on valkoinen juhlaväri ja neljä kynttilää. Viikon teeman nimi on Salattu Jumala. Kirkkokäsikirja opettaa meille tästä viikosta: Tiedon tehtävä on eritellä, uskon tehtävä on hämmästellä. Tiedon tehtävä on eritellä, uskon tehtävä on hämmästellä.

Juuri luetussa evankeliumissa Nikodeemus todella hämmästelee. Hän ei ymmärrä vaan on hämillään Jeesuksen kanssa. ”Miten tämä kaikki on mahdollista?” Ja Jeesuksen vastaus ei helpota: ”Älä kummeksu”. Raamatussa tämä ei ole ollenkaan ainoa kohta, jossa Jeesuksen seuraajat jätetään hämilleen. Paavali kuvaa uskoaan sanomalla katsovansa kuin kuvastimesta, siis epäselvästi. Opetuslapsista toistuvasti todetaan, että he eivät ymmärtäneet mitään Jeesuksen puheita.

The week of the Trinity Sunday is not only the week of the Hidden Triune God, but also the week of the confession of faith. So we are simultaneously celebrating something that is in hidden and on the other hand something that is an open description to understanding the Divine Mystery.

xxx

Onko niin, että Jumalan tuntemisen tasoja onkin kaksi? Siis ensin opillinen tunteminen. Sen tietäminen, miksi kastetaan tai vietetään ehtoollista. Jumalan tuntemisen taso uskontunnustusmuodossa. Sen tunteminen, millainen Jumala on ja mitä hän on ihmisen hyväksi tehnyt. Mutta on myös toinen taso – sen tunteminen, miltä Jumala tuntuu. Siis miltä Jumala tuntuu silloin kun hädän tai pelon hetkellä pyytää apua ja jotenkin salatusti tuntee tulleen kuulluksi? Onko niin, että juuri tästä syystä nekin, jotka eivät tunne opillista selittämistä tärkeänä saattoivat tuntea kirkon Jumalan huoneeksi tulipalon hetkellä?

Onko siksi myös niin, että ne teistä arvoisasta juhlaväestä, jotka eivät koe Kolminaisuusopin yksityiskohtia kiinnostavina halusivatkin laulaa juuri koko sydäimestä Suvivirttä ja hetken kuluttua Sibeliuksen Soi Kunniaksi Luojan.

Salattu Jumala muistuttaa siitä, että Jumalaa lähestytään hämmennyksen ja kysymysten kautta. Mutta Salattu Jumala muistuttaa myös siitä, että Jumalan pitää olla mielikuviamme ja kielikuviamme isompi. Uskontunnustus tekee rajan ihmisen ja Jumalan välille. Jumala, joka auttaa ei voi olla omatekoinen Jumala, joka pystyy vaan siihen, minkä me omilla aivoillamme laskemme Hänen mahdollisuudekseen. Jumalan pitää olla

Toinen, joka tuo turvallisuudentunnetta, jota itse emme voi antaa. Toinen, joka voi tehdä ihmeitä, vaikka se meidän mielestä on mahdotonta.

xxx

Tutkija haluaa saada tietoa. Salaisuuden selvittämisen halu on tutkimuksen eetos. Silti paljon suurempi kysymys on miksi tutkija haluaa saada tietoa.

Jumalaa etsivä joutuu kestämaan ihmettelyä ja hämmästyä. Mutta myös tieteentekijä on pakotettu nöyryyteen, humilatioon, tutkimuskohteensa ja sen asettamien rajoitusten kanssa. Voimme lähestyä todellisuutta niin tarkasti ja kurinalaisesti kuin mahdollista, mutta perustelluimpiinkin tuloksiimme jää aina tarkentamisen ja erehtymisen mahdollisuus.

Stället i Johannesevangeliet om Nikodemos och Jesus är gåtfullt, men i slutet finns det ett löfte som är uttryckt i klartext och som är begripligt: Guds vilja med världen är god. Gud vill rädda världen.

Maailman pelastamisen asialla on siis hyvä olla. Ja eikö tutkijan halu tiedon saamisen takana ole tämä – halu tehdä ja toteuttaa kutsumusta niin, että sillä olisi hyvä merkitys maailmassa. En voi olla ajattelematta, että maailman pelastaja on Jumalan asialla, ehkä tietämättäänkin.

Sillä autuaita ovat rauhantekijät. Riitojen ratkaisemiseen, sovun luomiseen, keskinäisen ymmärryksen ja rakkauden lisäämiseen meidät on ihmisinä kutsuttu. Meillä on tehtävänä myös parantaa sairaita, ruokkia nälkäiset, auttaa muukalaista hädässä, rakastaa lähimmäistä niin kuin itseämme. Meidän velvollisuutemme on viljellä ja - mikä tärkeintä - varjella yhteistä maatamme.

xxx

Arvoisa akateeminen juhlaväki, tässä salissa on yhteiskunnallisen ymmärryksen suomalainen ja monessa mielessä myös kansainvälinen kärki. Uskon kieli on vaikeaa, rakkauden kielen ymmärtää jokainen.

Rakkauden asialla olemiseen vaaditaan oikeaa sydämen asennetta, mutta maailmanlaajuisten ongelmien ratkaiseminen vaatii myös äärimmäistä oppineisuutta ja ymmärrystä. Ja tähän tutkimus ja akateeminen sivistys tähtää.

Näemme että tieteellinen tutkimus ja oppineisuus eivät ole jännitteessä sen kanssa, että voimme olla Salatun Jumalan asialla. Päinvastoin, sivistys ja ymmärrys antavat meille parhaat mahdolliset välineet toimia tässä kutsumuksessa. Tyhmyyttä ja tietämättömyyttä ei voi valitettavasti paikata hurskaudella ja hengellisyydellä vaan oikea lääke tähän on utelias mieli, kysely ja opiskelu.

Antakoon Kaikkihyvä Jumala viisautta ja voimaa omaan kutsumustyöhönne. May the Almighty God give You strength to love. Må Gud välsigna er festdag!